

**Шмалей С. В., д-р. пед. наук, професор кафедри
загальнотехнічних дисциплін та охорони праці**
*Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова
(м. Київ, Україна)*

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

В системі «людина – людина» працюють фахівці різних галузей: вчителі, лікарі, юристи, соціальні працівники тощо. Інтенсивне спілкування з клієнтами, пацієнтами в емоційно-напруженій атмосфері, дефіцит часу і ресурсів при наданні професійної допомоги зумовлює складні модифікації професійної поведінки та функціональних станів таких спеціалістів, формує різноманітні психоневрологічні синдроми [1, с. 35; 2, с. 112].

Метою даної роботи є аналіз особливостей виникнення та прояву професійних ризиків соціальних працівників та розробка рекомендацій, що сприятимуть формуванню навичок безпеки професійної діяльності соціальних працівників та покращенню забезпечення їх здоров'я.

Дослідження проведено протягом 2018 року на базі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова та підрозділів Управління праці та захисту населення Дніпровського району м.Києва.

Основна увага приділена диференціації, пріоритетності, ієрархічності оцінки соціальних і професійних ризиків як практикуючих фахівців соціальних служб, так і студентів спеціальності: «Соціальна робота». Відповідно до поставленої мети обґрунтовані, виокремлені та реалізовані методи анкетування, хронометражу, опитування, статистичної обробки медико-соціальних показників.

Аналіз статистики соціальних послуг й охорони здоров'я свідчить про прояви професійних нападів і насильницькі дії щодо фахівців соціальних служб. Вказують, що в сфері соціальних послуг насильницькі напади на спеціалістів в 1,5 рази перевищує відповідні показники в системі охорони здоров'я. Спеціальні розслідування свідчать про наступні причини таких ризиків: посилення жорстокості; індивідуальна робота у віддалених місцях; поширеність зброї; збільшення криміногеності; підвищена присутність ліків і алкоголю.

Напруга в комунікаціях посилюється сутністю обов'язків соціальних працівників, які повинні встановлювати обмеження для

Секція 3. Проблемні питання безпеки праці у різних галузях діяльності людини

клієнтів та забезпечувати виконання адміністративних або судових рішень [3, с.56; 4, с.170].

Експериментальне дослідження виявило важливу інформацію щодо формування навичок самозахисту: 4% соціальних працівників згадали про отримання відповідної навчальної програми, 3% - про навчання намісці стажування, а 79% відзначили, що їм потрібно більше навчатися з питань безпеки.

В нашому дослідженні висунуто гіпотезу про те, що підвищення кваліфікації з безпеки буде співвідноситися зі зменшенням кількості випадків насильства з боку клієнтів. Отже, для зниження загрози насильства з боку клієнтів, навчання повинно об'єднувати: представлення знань про предмет; забезпечення демонстрації агресивних проявів, забезпечення можливості практикувати навички підготовки, рольові ігри; драматизація; детальне обговорення випадків; невеликі групові справи; обговорення досвіду на місцях; використання уривків з популярних драм для ілюстрації причин насильства та емоцій, що викликають прояви жорстокості; використання акторів, як реальних, так і на відео, для виконання відеороликів із соціальними цілями.

Доведено, що соціальному працівнику необхідно вміти визначати компоненти вірогідного насильства. При цьому рівень самосвідомості соціального працівника щодо насильства вимагає розуміння тілесних симптомів клієнтів та інформування інших співробітників пропровокаційну поведінку.

Отже, комплекс соціальних та професійних ризиків соціальних працівників обґрунтовує рекомендації щодо необхідності проведення профілактичних заходів, індивідуальних психологічних тренінгів, супервізерної роботи, які спрямовані на попередження впливу негативних чинників професійної діяльності соціальних працівників.

Список використаної літератури:

1. Васильєва Н. Ю. Психологічний портрет соціального працівника. *Соціальна робота*. 2012. №5. С.35-40.
2. Водопьянова Н. Е. Синдром «психического выгорания»; в коммуникативных профессиях / Психология здоров'я : Под.ред. Н. Е.Водопьянова, Г. С. Никифорова СПб.: СПбГУ, 2000. 273 с.
3. Зимова І. А. Соціальна робота як професійна діяльність. *Соціальна робота*. 2012. №2. С. 54-67.
4. Маркова А. К. Психологія професіоналізму. М.:Наука, 2012. 230 с.